

"Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty" POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Moduł II – Wykład

Dokumenty UE w sprawie kompetencji kluczowych

Wiedza, umiejętności i predyspozycje pracowników europejskich są głównym czynnikiem innowacyjności, wydajności i konkurencyjności Unii Europejskiej. Rosnąca internacjonalizacja, szybkie tempo zmian oraz ciągłe wprowadzanie nowych technologii sprawiają, że Europejczycy muszą nie tylko aktualizować swoje umiejętności związane z pracą, ale także posiadać ogólne kompetencje, które umożliwią im dostosowanie się do zmian. Kompetencje ludzi przyczyniają się również do ich motywacji i zadowolenia z pracy w miejscu zatrudnienia, wpływając tym samym na jakość ich pracy. Ramy określają i definiują po raz pierwszy na poziomie europejskim kluczowe kompetencje, których obywatele potrzebują do osobistego spełnienia, włączenia społecznego, aktywnego obywatelstwa i zdolności do zatrudnienia w społeczeństwie opartym na wiedzy. Początkowe systemy kształcenia i szkolenia państw członkowskich powinny wspierać rozwój tych kompetencji u wszystkich młodych ludzi, a ich edukacja dorosłych i zapewnianie szkoleń powinno dawać wszystkim dorosłym prawdziwe możliwości uczenia się i utrzymywania tych umiejętności i kompetencji.¹

W 2006 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej przyjęły zalecenie w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie (2006/962 / WE). Zalecenie wzywało państwa członkowskie do opracowania w ramach strategii uczenia się przez całe życie kluczowych kompetencji dla wszystkich. W załączonych "Europejskich Ramach Odniesienia w zakresie kompetencji kluczowych" określono również kompetencje, których każdy potrzebuje do osobistego spełnienia i rozwoju, zatrudnienia, włączenia społecznego i aktywnego obywatelstwa. Zadaniem zalecenia było skłonienie państw członkowskich do zapewnienia, by ich systemy kształcenia i szkolenia były w stanie wyposażyć ludzi w te kompetencje² i uczynienie nauki kompetencji kluczowych elementem krajowych strategii uczenia się przez całe życie w poszczególnych krajach.³ Państwa członkowskie zostały poproszone o skorzystanie z Ram Odniesienia, aby zapewnić, że

¹ <https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A59967>

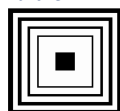
² https://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXVI/EU/00/83/EU_08336/imfname_10779422.pdf

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11090>

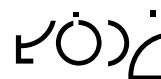
Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

”Dokształcanie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

początkowe kształcenie i szkolenie oferuje wszystkim młodym ludziom środki do rozwijania kluczowych kompetencji do poziomu, który zapewni im funkcjonowanie w dorosłym życiu oraz że dorośli będą w stanie rozwijać i aktualizować swoje kluczowe kompetencje przez cały okres ich życia⁴.

W erze postępującej globalizacji niezbędne jest posiadanie szerokiej gamy umiejętności pozwalających ludziom na przystosowanie się i rozwój w dynamicznie zmieniających się warunkach. Początkowy program uczenia się przez całe życie umożliwił ludziom kształcenie się w każdym stadium życia⁵. *Ramy określają kluczowe kompetencje, które powinny być nabywane nie tylko przez młodych ludzi pod koniec ich obowiązkowej edukacji i szkolenia, wyposażając ich do dorosłego życia, ale także przez dorosłych przez całe ich życie, poprzez proces rozwijania i aktualizowania umiejętności⁶.*

Na początku obecnego stulecia coraz więcej krajów europejskich podejmowało wysiłki, aby w krajowych programach nauczania zmniejszyć nacisk wyłącznie na wiedzę na rzecz szerszego podejścia uwzględniającego kompetencje. Przyjęcie zalecenia z 2006 r. w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie oraz europejskich ram odniesienia dotyczących kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie było zatem bardzo aktualne, aby wesprzeć ten proces i zapewnić wspólny dokument referencyjny. W zaleceniu wezwano państwa członkowskie do zapewnienia, aby początkowe kształcenie i szkolenie oferowało wszystkim młodym ludziom środki do rozwijania kluczowych kompetencji na poziomie, który zapewni im dorosłe życie. Dorośli powinni mieć możliwość rozwijania i aktualizowania swoich kluczowych kompetencji przez całe życie. Ponadto w zaleceniu podkreślono potrzebę zapewnienia dodatkowego wsparcia osobom z trudnościami edukacyjnymi spowodowanymi przez sytuację osobistą, społeczną, kulturową lub gospodarczą⁷.

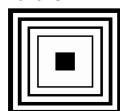
W zaleceniu zdefiniowano osiem kompetencji kluczowych i różnych kwestii przekrojowych – łączących wiedzę, umiejętności i postawy – które uznano za konieczne dla samorealizacji i rozwoju

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0024>

⁵ Tamże

⁶ <https://ec.europa.eu/epale/en/content/review-european-framework-key-competences>

⁷ Tamże

”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

osobistego, aktywnego obywatelstwa, koherentności społecznej i zatrudnienia w XXI wieku⁸. Należą do nich:

- Porozumiewanie się w języku ojczystym,
 - Porozumiewanie się w językach obcych,
 - Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
 - Kompetencje informatyczne,
 - Umiejętność uczenia się,
 - Kompetencje społeczne i obywatelskie,
 - Inicjatywność i przedsiębiorczość,
 - Świadomość i ekspresja kulturalna.
- Komisja Europejska:
 - pomaga państwom UE w działaniach mających na celu rozwój ich systemów edukacji i szkolenia;
 - wykorzystuje osiem kompetencji kluczowych w celu usprawnienia wymiany doświadczeń i dobrych praktyk;
 - wspiera szersze zastosowanie ośmiu kompetencji kluczowych w powiązanych politykach UE;
 - co dwa lata przygotowuje sprawozdania z postępów.

W 2009 r. UE uściśliła nowy program strategiczny dla europejskiej kooperacji w zakresie edukacji i szkolenia (ET 2020) do 2020 r. Inicjatywa ta zajęła miejsce wcześniejszej ET 2010. Scharakteryzowano w niej konieczność uczenia się przez całe życie i mobilności poprzez zapewnienie systemów edukacji i szkolenia lepiej reagujących na zmiany i bardziej otwartych na świat zewnętrzny.

W 2014 r. program Erasmus+ zastąpił program uczenia się przez całe życie oraz sześć osobnych programów w sferze edukacji, szkolenia i młodzieży⁹.

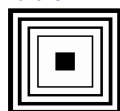
⁸ http://keyconet.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=9a90b1e6-150b-4af2-a20b-c1cf2ae9ac34&groupId=11028

⁹ Tamże

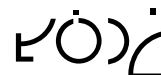
Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

W 2017 r. Komisja Europejska rozpoczęła konsultacje w celu nowelizacji istniejących kompetencji kluczowych. Komisja ds. Edukacji omówiła proponowane zalecenia podczas prezydencji bułgarskiej, a Rada ds. Edukacji podjęła ostateczną decyzję 22 maja 2018 r.¹⁰ W ostatnich latach wymagania dotyczące kompetencji uległy zmianom z powodu coraz większej ilości miejsc pracy poddanych automatyzacji, wzrastającej roli technologii we wszystkich obszarach pracy i życia oraz rosnącym znaczeniem kompetencji społecznych, obywatelskich i w sferze przedsiębiorczości, które pozwalają zapewnić odporność i zdolność dostosowania się do nowych warunków.

Jak wykazują najnowsze badania, wiele osób w krajach UE ma poważne trudności w osiągnięciu wystarczającego poziomu umiejętności w zakresie czytania ze zrozumieniem, myślenia matematycznego, rozumienia zjawisk przyrodniczych, rozumienia i tworzenia informacji, umiejętności cyfrowych oraz rozumowania matematycznego. Z tych powodów inwestowanie w umiejętności podstawowe jest w chwili obecnej tak ważne. Edukacja wysokiej jakości, w tym zajęcia pozaprogramowe oraz szerokie podejście do rozwoju kompetencji, umożliwią wzrost poziomu osiągnięć w sferze umiejętności podstawowych. Niezbędne jest także badanie nowych metod uczenia się na potrzeby społeczeństwa, które staje się coraz bardziej mobilne i cyfrowe. Technologie cyfrowe wpływają na edukację, szkolenie i uczenie się, stwarzając warunki do rozwoju elastyczniejszych środowisk edukacyjnych, dostosowanych do wymagań wysoce mobilnego społeczeństwa.¹¹

Rada Unii Europejskiej przyjęła w dniu 22 maja 2018 r. zmienione zalecenie w sprawie kluczowych kompetencji w uczeniu się przez całe życie. Według Rady każdy ma prawo do wysokiej jakości edukacji, kształcenia i uczenia się przez całe życie, aby utrzymać i zdobyć umiejętności, które pozwolą mu w pełni uczestniczyć w społeczeństwie i skutecznie dostosowywać się do zmieniających się warunków na rynku pracy. Każdy ma prawo do terminowej i dostosowanej do indywidualnych potrzeb pomocy w celu poprawy perspektyw zatrudnienia lub samozatrudnienia. Obejmuje to prawo do otrzymania wsparcia w poszukiwaniu pracy, szkoleniu i ponownej kwalifikacji.

Europejski filar praw socjalnych ustanawia jako swoją pierwszą zasadę, że każdy ma prawo do wysokiej jakości edukacji, kształcenia i uczenia się przez całe życie, aby utrzymać i zdobyć

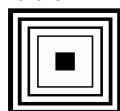
¹⁰ <https://kivinen.wordpress.com/2018/09/15/a-short-introduction-to-the-new-key-competences-for-lifelong-learning/>

¹¹ <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-ue-c-2018-189-1,69055843.html>

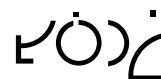
Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

umiejętności pozwalające na pełne uczestnictwo w społeczeństwie i udane radzenie sobie ze zmianami na rynku pracy¹².

Znowelizowane w 2018 r. Ramy Odniesienia określają osiem kluczowych kompetencji:

- Kompetencje czytania i pisania,
- Kompetencje wielojęzyczne,
- Kompetencje matematyczne i kompetencje w nauce, technologii i inżynierii,
- Kompetencje informatyczne,
- Kompetencje osobiste, społeczne i uczenia się,
- Kompetencje obywatelskie,
- Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości,
- Świadomość kulturowa i kompetencja ekspresji¹³.

Specyfika kształtowania umiejętności uczenia się na II etapie edukacyjnym

Rozwój ucznia w średnim wieku szkolnym a rozwój umiejętności uczenia się

Najważniejszym obszarem zmian na II etapie edukacyjnym staje się budowanie poczucia kompetencji. Jest to nowa jakość w rozwoju i pozostaje z człowiekiem do końca życia. Na poczucie kompetencji uczniów w klasach 4–8 ma wpływ rosnąca trudność stawianych przed nimi zadań, co wymaga rozwijania wytrwałości podczas ich realizacji oraz radzenia sobie w trudnych momentach. Drugim ważnym elementem jest potrzeba poczucie sensu wykonywanych przez uczniów zadań, do czego przyczynia się jasne określenie celu podejmowanych działań. Uczeń kształtuje świadomość swoich kompetencji przedmiotowych. Korzysta z różnych źródeł informacji (własnych obserwacji, badań, doświadczeń, tekstów, map, tabel, fotografii, filmów), wykonuje pomiary i posługuje się instrukcjami (słownymi, tekstowymi i graficznymi), dokumentuje i prezentuje wyniki obserwacji oraz stosuje technologie informacyjno-komunikacyjne. Potrafi wykorzystać wiedzę na temat faktów, zasad, teorii i praktyk podczas wykonywanych zadań i rozwiązywania problemów. Warto także

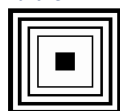
¹² <https://kivinen.wordpress.com/2018/09/15/a-short-introduction-to-the-new-key-competences-for-lifelong-learning/>

¹³ Tamże

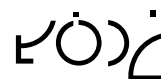
Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

zwrócić uwagę na rolę samooceny w budowaniu poczucia kompetencji, które prowadzi do chętniej współpracy z innymi oraz podejmowania wymagających zadań.

Uczniowie na tym etapie są:

- otwarci na nowe zadania;
- lubią tworzyć, eksperymentować;
- cieszą ich wyniki własnej pracy;
- w razie krytyki potrafią przyjąć informację o popełnionych błędach, a słowa te nie dezorganizują ich działań;
- potrafią korygować swoje błędy.

W klasach 4–8 nauczyciel może powierzyć dziecku dużo trudniejsze i bardziej złożone zadania niż na poprzednich etapach kształcenia, a kompetencje ucznia pozwalają na prawidłowe ich wykonanie. Trudność zadania może być związana zarówno rodzajem oczekiwanej umiejętności, jak też z materiałem potrzebnym do wykonania zadania. Uczniowie na II etapie edukacyjnym mogą podejmować zadania wymagające złożonych umiejętności, należy jednak pamiętać, aby dobrać odpowiedni materiał do podejmowanych przez nich działań.

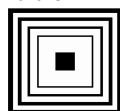
W klasach 4–8 szkoły podstawowej dziecko:

- staje się coraz bardziej samodzielne;
- lepiej radzi sobie w trudnych sytuacjach;
- jest w stanie stosować reguły obowiązujące w relacjach społecznych;
- ma zwiększoną umiejętność samokontroli emocjonalnej;
- jest elastyczne w myśleniu;
- uniezależnia się stopniowo od rzeczywistych manipulacji przedmiotami;
- odczuwa znaczną potrzebę działania powiązaną z różnorodnymi formami ekspresji;
- potrafi określić relację między obiektami;
- rozwija umiejętność porządkowania obiektów ze względu na określone kryteria;
- ma coraz większą zdolność tworzenia kategorii opisujących jego doświadczenie;
- chętnie podejmuje trud związany z uczeniem się, wymaga tylko pomocy nauczyciela i wyposażenia w podstawowe informacje na temat planowania i organizacji samodzielnego dochodzenia do wiedzy.

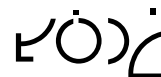
Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Zasady kształtowania i rozwijania umiejętności uczenia się na II etapie edukacyjnym

Zasady kształtowania i rozwijania umiejętności uczenia się przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące precyzują warunki i sposoby realizacji podstawy programowej.

Określają one potrzebę:

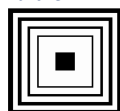
- stosowania różnorodnych metod i form pracy z uczniem ze szczególnym uwzględnieniem pracy w terenie, wykorzystywania tekstów źródłowych, pogłębłości, aktywności uczniowskiej, metody projektu oraz częstej pracy w grupie;
- odejścia od metod podających i przejścia do kształcenia poszukującego, w którym stosowane metody nauczania aktywizują ucznia, pozwalając mu na konstruowanie wiedzy przez samodzielne obserwacje, analizy, porównywanie, wnioskowanie, ocenianie, projektowanie i podejmowanie działań sprzyjających rozwiązywaniu problemów.
- stworzenia warunków umożliwiających uczniowi zadawanie pytań weryfikowalnych metodami naukowymi, zbieranie, analizowanie i prezentowanie danych, konstruowanie odpowiedzi na zadane pytania;
- kształtowania umiejętności badawczych ucznia, aby umiał odróżnić doświadczenia od obserwacji oraz od pokazu będącego ilustracją omawianego zjawiska, a także znał procedury badawcze;
- formowania podstaw rozumowania naukowego obejmującego rozpoznawanie zagadnień, wyjaśnianie zjawisk fizycznych, interpretowanie oraz wykorzystanie wyników i dowodów naukowych do budowania fizycznego obrazu rzeczywistości;
- korzystania z zasobów biblioteki szkolnej oraz kształcenia umiejętności właściwego wykorzystywania zasobów internetowych;
- stwarzania okazji do rozwijania własnych zainteresowań ucznia;
- promowania samodzielnego docierania do wiedzy i posługiwania się nią w życiu codziennym.

Opracowano na podstawie:

Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

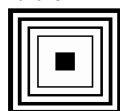
”Doskonalenie trenerów wspomaganie oświaty” POWR.02.10.00-00-7015/17 – projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

- Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).

Lider:

Partner:

Łódzkie Centrum
Doskonalenia Nauczycieli
i Kształcenia Praktycznego

